

DE MOSSEN VAN GIJZENROOI

Inventarisatieproject van de Mossenwerkgroep van de
KNNV afdeling Eindhoven

Periode: augustus 2023 – november 2024

De mossen van Gijzenrooi

Inventarisatieproject van de Mossenwerkgroep van de KNNV afd. Eindhoven

Mei 2025

Tekst en samenstelling : Marleen Smulders

Met dank aan Margriet Bekking voor het kritisch doornemen van het manuscript.

Aan de inventarisatie hebben meegewerkt:

Margriet Bekking, Adrie Croymans, Dick Haaksma, Kees van Kessel, Colinda van Meer, Eugene Pieters, Peter van Ruth, Marleen Smulders, Albrecht de Vries.

© Mossenwerkgroep van de KNNV afdeling Eindhoven,

Foto voorblad: Kees van Kessel

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	4
2	Werkwijze	5
3	Vergelijking met periode 1980 – 2005	6
	3.1 Soorten die niet meer zijn waargenomen	8
	3.2 Nieuwe soorten die zijn waargenomen	10
4	Zeldzame soorten	14
5	Beschrijvingen van de soorten van de Rode Lijst	17
6	Soortenlijst totaal	22
7	Literatuur	27

1 INLEIDING

In 2023 besluit het bestuur van de KNNV Eindhoven, in overleg met de verschillende werkgroepen, om het natuurgebied Gijzenrooi tussen Geldrop en Eindhoven uitgebreid te gaan onderzoeken; oftewel de vereniging gaat het gebied 'adopteren'. De bedoeling is dat alle werkgroepen van de afdeling hieraan meewerken, zodat zoveel mogelijk aspecten van de natuur in kaart worden gebracht. In de praktijk komt het erop neer, dat er behalve voor mossen ook inventarisaties zullen plaatsvinden op het gebied van vaatplanten, paddenstoelen, reptielen, vogels, macro-/microfauna, libellen, vlinders en sprinkhanen. Omdat in het verleden voor sommige organismes al onderzoek is gedaan door een commercieel bureau, zal op dezelfde manier doorgegaan worden. De mossen zijn in dat onderzoek echter niet meegenomen, zodat de mossenwerkgroep haar eigen koers kan bepalen. We starten met het mossenonderzoek in augustus 2023, maar besluiten na drie bezoeken in november 2023 om te stoppen omdat veel terreinen helemaal onder water staan. In oktober 2024 starten we weer op en gaan nog eens drie dagen het veld in. In totaal zijn we dus zes dagen in het terrein geweest. Een velddag start om 10.00 uur en we stoppen tussen 15.00 – 16.00 uur. De lunch gebruiken we in het veld. Aan het onderzoek hebben meegewerkt: Margriet Bekking, Adrie Croymans, Dick Haaksma, Kees van Kessel, Colinda van Meer, Eugene Pieters, Peter van Ruth, Marleen Smulders, Albrecht de Vries.

Foto 1: najaar 2024, het water is een beetje weggezakt, maar het is nog erg nat (foto Kees van Kessel)

2 WERKWIJZE

We inventariseren per vierkante kilometer (km-hok). Op de topografische kaart kijken we welke biotopen er in dat km-hok voorkomen en vervolgens proberen we alle biotopen te bezoeken. In elk biotoop registreren we welke soorten we waarnemen, dus veel soorten worden meerdere malen geregistreerd in een km-hok. We blijven echter wel binnen het natuurgebied van Gijzenrooi, bebouwing e.d. dat ook binnen het betreffende km-hok ligt laten we buiten beschouwing. Het registreren gaat met behulp van de VERA-app, zodat alle waarnemingen op de exacte locatie in de NDFF komen (onnauwkeurigheid van de GPS-meting daargelaten). Daarbij wordt zoveel mogelijk aangetekend of er wel/geen sporenkapsels zijn en wat het substraat is. Soms worden soorten van de Rode Lijst of andere bijzondere soorten meerdere keren in hetzelfde biotoop waargenomen. In dat geval wordt die soort meerdere keren genoteerd.

Helaas zijn niet alle locaties die we selecteren bereikbaar. Zo is het niet gelukt om het moerasbos dat op de kaart staat als 'Gijzenrooische Zegge' in te gaan. Het is ondoordringbaar door bramen en hoge waterstand. Het moet natuurlijk ook nog een beetje leuk blijven.

Het lukt niet altijd om de mossen ter plekke op naam te brengen. In dat geval nemen we een monster mee om het microscopisch te bekijken. Determinaties gebeuren meestal met behulp van de 'Beknopte Mosflora van Nederland en België' (Siebel & During, 2006), 'De Nederlandse Bladmossen' (Touw & Rubers, 1989), 'De Nederlandse Levermossen en Hauwmossen' (Gradstein & van Melick, 1996) en 'De Nederlandse Veenmossen' (Bouman, 2002).

In totaal noteren we 156 verschillende soorten en variëteiten. Alle gegevens zijn opgenomen in de Verspreidingsatlas van de NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna).

Zoals op bijgaand kaartje (fig. 1) te zien is, zijn vier verschillende km-hokken bezocht. Slechts één km-hok is helemaal bekeken, de andere drie vallen gedeeltelijk buiten het onderzoeksgebied.

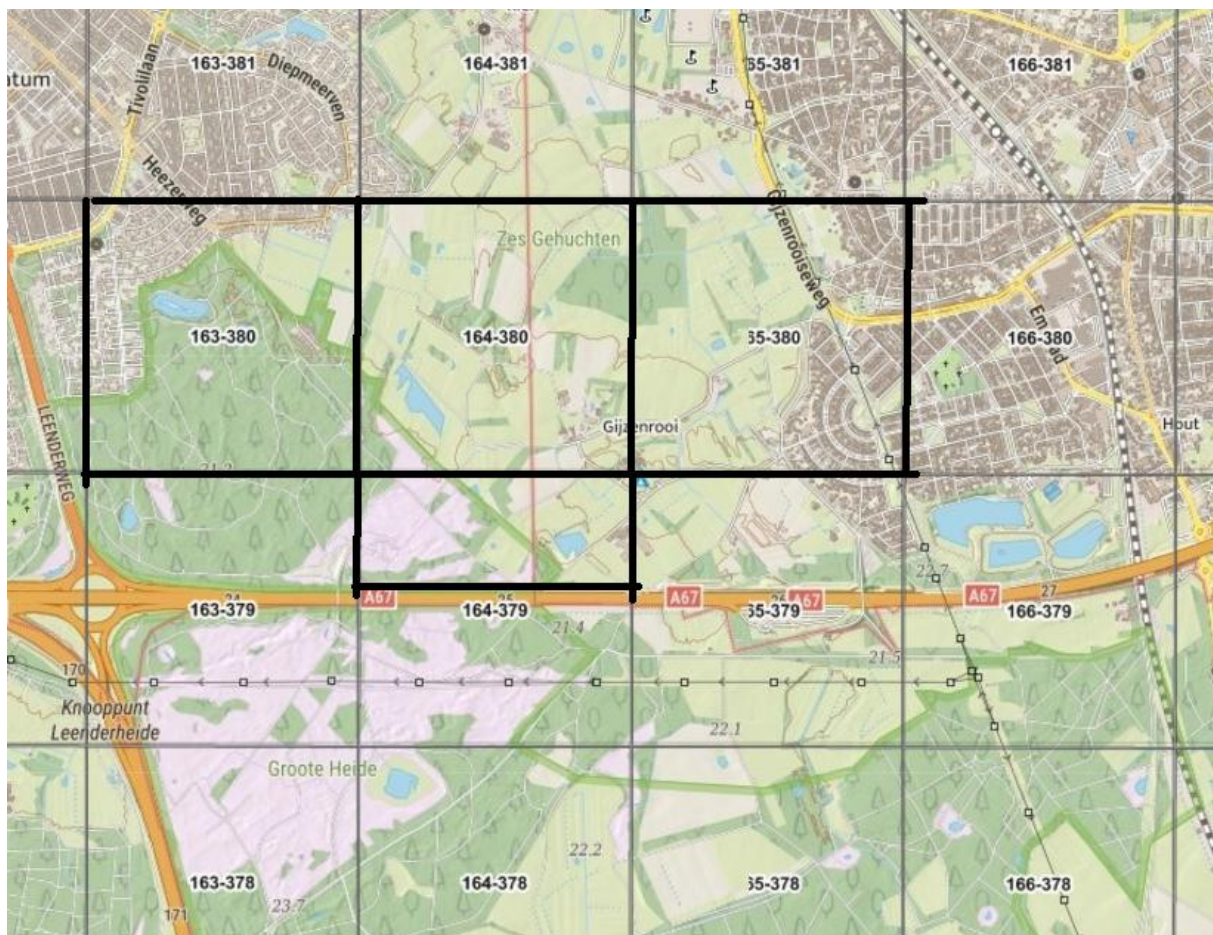

Fig. 1: kaart met de onderzochte km-hokken

Het gebied ligt ingesloten tussen de bebouwing van Eindhoven aan de westkant en die van Geldrop aan de oostkant. Ten zuiden wordt het begrensd door de A67 en ten noorden ligt het buurtschap Riel en een golfterrein.

3 VERGELIJKING MET DE PERIODE 1980 - 2005

De Eindhovense mossenwerkgroep heeft uitgebreid onderzoek gedaan tijdens de periode 1980 – 2005, waarbij in totaal 1.000 km-hokken zijn geïnventariseerd. De resultaten daarvan zijn gepubliceerd in 'Atlas van de Mosflora van Eindhoven' (van Melick, 2008), voortaan genoemd 'Atlasproject'. De locaties in Gijzenrooi zijn verspreid over die periode meerdere keren bezocht. Daarom zijn de resultaten niet helemaal vergelijkbaar met die van het huidige project, omdat het nu om een momentopname gaat. Bovendien beperken we ons nu tot het natuurgebied, terwijl tijdens het Atlasproject het hele km-hok onder de loop werd genomen, dus ook woonwijken e.d. die buiten het natuurgebied vallen.

Ook dient opgemerkt te worden dat tijdens het huidige project vaak meer 'manuren' aan een km-hok worden besteed dan tijdens het Atlasproject. Het aantal bryologen dat deelneemt aan het onderzoek

is nu groter en waarschijnlijk zijn we nu per km-hok ook meer tijd in het veld. De kans dat we soorten missen is kleiner dan tijdens de Atlasperiode. Dat verklaart waarschijnlijk voor een deel waarom we tijdens het onderhavige project meer soorten waarnemen dan tijdens de Atlasperiode. Maar ondanks het gedegen speurwerk vinden we 25 soorten niet meer terug. Het gaat vaak om zeldzame soorten, waarvan er zes op de Rode Lijst staan.

Verderop volgt een overzicht van de voor- en achteruitgang van de soorten.

Recent zijn een aantal soorten afgesplitst, die tijdens de Atlasperiode nog niet als soort of variëteit erkend werden; deze zijn niet als 'nieuwe soort' opgenomen.

Waar gesproken wordt over de Rode Lijst is dat volgens het Basisrapport Rode Lijst Mossen 2012 (Siebel. 2013) en de zeldzaamheidscode is volgens de Standaardlijst Nederlandse Mossen.

Foto 2: ondanks goed zoeken vinden we op de heide veel soorten niet meer terug (foto Kees van Kessel)

3.1 Soorten die niet meer zijn waargenomen

biotoop	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	163,380	164,379	164,380	165,380	totaal	Voork.	RL
broekbos	<i>Brachythecium reflexum</i>	Gekromd dikkopmos				x	1	zz	
broekbos	<i>Brachythecium salebrosum</i>	Glad dikkopmos			x	x	2	a	
broekbos	<i>Climacium dendroides</i>	Boompjesmos				x	1	a	
broekbos	<i>Lophozia bicrenata</i>	Cederhoutmos			x		1	zz	BE
broekbos	<i>Sanionia uncinata</i>	Geplooid sikkelfmos			x	x	2	zz	
naaldbos	<i>Lepidozia reptans</i>	Neptunusmos		x			1	z	
loofbos	<i>Ptilium crista-castrensis</i>	Struisveermos		x			1	zz	
hei + ven	<i>Brachythecium mildeanum</i>	Moerasdikkopmos		x			1	a	
hei + ven	<i>Chiloscyphus polyanthos</i>	Lippenmos			x	x	2	z	
hei + ven	<i>Chiloscyphus polyanthos var. pallescens</i>	Boslippenmos			x		1	zz	
hei + ven	<i>Dicranella cerviculata</i>	Kroppluisjesmos	x				1	z	KW
hei + ven	<i>Diplophyllum obtusifolium</i>	Stomp zaagmos			x		1	zz	BE
hei + ven	<i>Gymnocolea inflata</i>	Broedkelkje	x		x		2	z	KW
hei + ven	<i>Sphagnum compactum</i>	Kussentjesveenmos	x				1	a	KW
hei + ven	<i>Sphagnum squarrosum</i>	Haakveenmos			x		1	a	
ruderaal	<i>Bryum gemmiferum</i>	Fijnkorrelknikmos	x				1	a	
ruderaal	<i>Didymodon tophaceus</i>	Stomp dubbeltandmos			x		1	a	
sloot	<i>Blasia pusilla</i>	Flesjesmos		x			1	z	KW
sloot	<i>Pellia epiphylla</i>	Gewoon plakkaatmos		x			1	a	
sloot	<i>Plagiothecium denticulatum var. undulatum</i>	Glanzend platmos			x		1	zz	
sloot	<i>Plagiothecium nemorale</i>	Groot platmos			x		1	a	
steen	<i>Bryoerythrophyllum recurvirostre</i>	Oranjesteeltje				x	1	a	
steen	<i>Bryum caespitium</i>	Zodeknikmos				x	1	z	
steen	<i>Orthotrichum anomalum</i>	Gesteelde haarmuts	x			x	2	a	
steen	<i>Racomitrium canescens var. canescens</i>	Zandbisschopsmuts				x	1	zz	
25			5	5	11	7			6

Tabel 1: soorten die niet meer zijn waargenomen

In tabel 1 staan de soorten die wel tijdens het Atalsproject zijn gevonden, maar nu niet meer. Van de 25 op deze lijst zijn er 15 min of meer zeldzaam en zes staan er op de Rode Lijst. Ze zijn gerangschikt per biotoop waar ze zijn gevonden.

Broekbos

Deze soorten zijn indertijd allemaal waargenomen in het moerasbos de Gijzenrooische Zegge. Dit bos valt in twee verschillende km-hokken. Zoals eerder al vermeld is deze locatie nu niet bezocht omdat het heel moeilijk toegankelijk is vanwege de hoge waterstand en de vele bramen. Het is dus mogelijk dat die soorten er nog wel staan.

Glad dikkopmos (*Brachythecium salebrosum*) is echter een algemene soort, die ook heel goed buiten een moerasbos aangetroffen kan worden, datzelfde geldt min of meer ook voor Boompjesmos (*Climacium dendroides*), die ook vaak voorkomt in vochtige hooilanden.

Gekromd dikkopmos (*Brachythecium reflexum*), Cederhoutmos (*Lophozia bicrenata*) en Geplooid sikkeldmos (*Sanionia uncinata*) zijn alle drie zeldzaam en de kans is groot dat ze er niet meer staan.

Naald- en loofbos

De overige bosjes die verspreid over het terrein liggen, zijn tijdens het huidige project wel goed onderzocht. In tabel 2 (nieuwe soorten die zijn waargenomen) is te zien dat daar menig nieuwe soort is gevonden. Neptunusmos (*Lepidozia reptans*) en Struisveermos (*Ptilium crista-castrensis*) vinden we helaas niet. Exacte vindplaatsen van beide soorten zijn in het verleden niet vastgelegd, maar wel is bekend dat de waarnemingen gedaan zijn in 2004 in het gebied waar nu veel bomen gekapt zijn.

Neptunusmos groeit vooral op wegterende stammen van naaldbomen. Dat geldt overigens voor veel andere mossen, dus voor mossen is het waardevol wanneer dood hout blijft liggen.

Hei en ven

De vier soorten van de Rode Lijst zijn typische soorten van (natte) heide. Ze zijn niet voor niets op die lijst terechtgekomen; de laatste decennia merken we dat we, ondanks goed speurwerk, deze soorten minder vaak terugvinden. De andere soorten komen vooral voor rond om vennen. Haakveenmos (*Sphagnum squarrosum*) is geen zeldzame soort, het is onduidelijk waarom we die niet vinden, want het is een gemakkelijk herkenbare soort. Moerasdikkopmos (*Brachythecium mildeanum*) is echter een lastige soort om in het veld te herkennen en wellicht zien we die wel eens over het hoofd. Lippenmos (*Chiloscyphus polyanthos*) vinden we nog zelden.

Ruderaal + Sloot

Het gaat hier om min of meer algemene soorten, maar het is niet zo vreemd dat wij die niet meer zien, omdat het vaak om pioniers gaat die snel weer verdwijnen als de omstandigheden veranderen. Hoewel het wel opmerkelijk is dat we geen van de drie *Plagiothecium*-soorten hebben kunnen noteren.

Steen

Dan zijn er nog enkele soorten die op stenen voorkomen. Waarschijnlijk zien we die tijdens het huidige project niet, omdat we niet in de bebouwing kijken. Tijdens het Atlasproject zijn steeds alle soorten genoteerd die in een km-hok zijn waargenomen, dus ook tussen de woningen.

3.2 Nieuwe soorten die zijn waargenomen

biotoop	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	163,380	164,379	164,380	165,380	totaal 2024	voorkomen	Rode Lijst
bos	<i>Herzogiella seligeri</i>	Geklauwd pronkmos	f				1	a	
bos	<i>Nowellia curvifolia</i>	Krulbladmos	x				1	zz	
bos	<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	Riempjesmos			x		1	a	
epifyt	<i>Cololejeunea minutissima</i>	Dwergwratjesmos			f	f	2	zz	
epifyt	<i>Cryphaea heteromalla</i>	Vliermos	f	f	f	f	4	a	
epifyt	<i>Homalia trichomanoides</i>	Spatelmos			x		1	z	
epifyt	<i>Leskea polycarpa</i>	Uiterwaardmos			f		1	a	
epifyt	<i>Leucodon sciuroides</i>	Eekhoorntjesmos			x		1	zz	KW
epifyt	<i>Metzgeria fruticulosa</i>	Blauw boomvorkje			x		1	z	
epifyt	<i>Metzgeria furcata</i>	Bleek boomvorkje	x	x	x	x	4	a	
epifyt	<i>Neckera crispa</i>	Groot kringmos			x		1	zzz	GE
epifyt	<i>Orthotrichum pulchellum</i>	Gekroesde haarmuts	f		f	f	3	a	
epifyt	<i>Orthotrichum stramineum</i>	Bonte haarmuts			f		1	a	
epifyt	<i>Orthotrichum tenellum</i>	Slanke haarmuts				f	1	a	
epifyt	<i>Porella platyphylla</i>	Gewoon pelsmos			x		1	zz	
epifyt	<i>Pylaisia polyantha</i>	Boommos	f				1	z	
epifyt	<i>Radula complanata</i>	Gewoon schijfjesmos	x	f	f	f	4	a	
epifyt	<i>Syntrichia laevipila</i>	Boomsterretje		x			1	a	
epifyt	<i>Syntrichia papillosa</i>	Knikkersterretje		x	x	x	3	a	
epifyt	<i>Ulota phyllantha</i>	Broedkroesmos	x				1	a	
epifyt	<i>Zygodon conoideus</i>	Staafjesiepenmos	x		x	x	3	a	
heide	<i>Cephaloziella divaricata</i>	Gewoon draadmos		x	x		2	a	
heide	<i>Cephaloziella hampeana</i>	Grof draadmos		f			1	z	
heide	<i>Cephaloziella rubella</i>	Rood draadmos		f			1	zz	BE
plas	<i>Archidium alternifolium</i>	Oermos		f	f		2	z	
plas	<i>Fossombronia incurva</i>	Kropgoudkorrelmos			f		1	zz	
plas	<i>Jungermannia gracillima</i>	Lichtrandmos			x		1	a	
plas	<i>Lophozia capitata</i>	Violet trapmos		x	x		2	zz	

biotoop	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	163,380	164,379	164,380	165,380	totaal 2024	voorkomen	Rode Lijst
plas	<i>Pogonatum urnigerum</i>	Grote viltmuts		x	x		2	z	
plas	<i>Pohlia melanodon</i>	Kleipeermos		x	x		2	a	
plas	<i>Racomitrium canescens</i> var <i>ericoides</i>	Geveerde bisschopsmuts		x			1	zzz	
plas	<i>Riccardia chamedryfolia</i>	Gewoon moerasvorkje			x		1	a	
plas	<i>Riccardia incurvata</i>	Hol moerasvorkje		x	x		2	z	
plas	<i>Riccia beyrichiana</i>	Dik landvorkje		x			1	zz	
plas	<i>Riccia bifurca</i>	Gevoord landvorkje			f		1	zz	
plas	<i>Tortula truncata</i>	Gewoon kleimos			f	f	2	a	
plas	<i>Warnstorfia exannulata</i>	Geveerd sikkelfmos			x		1	zz	KW
ruderaal	<i>Bryum ruderaale</i>	Purperknolknikmos		x			1	z	
ruderaal	<i>Bryum violaceum</i>	Violetknolknikmos		x			1	zz	
ruderaal	<i>Didymodon luridus</i>	Breed dubbeltandmos		x	x		2	a	
ruderaal	<i>Didymodon vinealis</i> var. <i>flaccidus</i>	Muurdubbeltandmos		x			1	a	
ruderaal	<i>Syntrichia montana</i>	Vioolsterretje		x			1	a	
sloot	<i>Cephaloziella stellulifera</i>	Greppeldraadmos		f			1	zzz	GE
sloot	<i>Fissidens bryoides</i>	Gezoomd vedermos		f			1	a	
sloot	<i>Oxyrrhynchium hians</i>	Kleisnavelmos			x	x	2	a	
sloot	<i>Philonotis fontana</i> var. <i>caespitosa</i>	Klein staartjesmos				x	1	zz	
sloot	<i>Pseudephemerum nitidum</i>	Vals kortsteeltje	f			f	2	a	
	47		10	22	29	12			5

Tabel 2: nieuwe soorten die zijn waargenomen

In tabel 2 staan de soorten die we als nieuwe soort voor het gebied kunnen noteren. Hier gaat het om 47 soorten, waarvan er vijf op de Rode Lijst staan. Zoals eerder vermeld zijn soorten die onlangs zijn afgesplitst, niet als nieuwe soort opgenomen.

Evenals bij de verdwenen soorten is de lijst per biotoop gerangschikt. De epifyten zijn apart genoemd, maar die waarnemingen zijn vrijwel allemaal in bossen gedaan.

Bos

De waarnemingen van Geklauwd pronkmos (*Herzogiella seligeri*) en Krulbladmos (*Nowellia curvifolia*) nemen de laatste jaren toe. Geklauwd pronkmos is inmiddels redelijk algemeen geworden. Krulbladmos daarentegen hoort nog steeds bij de vrij zeldzame soorten, vrijwel alle waarnemingen daarvan zijn van deze eeuw. Beide soorten groeien voornamelijk op liggende stammen van

naaldbomen en ze profiteren van het feit dat er steeds meer hout in de bossen blijft liggen. Riempjesmos (*Rhytidiadelphus loreus*) kan ook op dood hout voorkomen, maar is toch vooral een soort van bosbodems.

Foto 3: Geklauwd pronkmos, een soort die toeneemt (foto Dick Haaksma)

Epifyten

Maar liefst 18 epifyten noteren we als nieuwe waarneming voor dit natuurgebied. Toename van epifyten zien we bij alle projecten na het Atlasproject. De belangrijkste reden daarvoor is waarschijnlijk dat de uitstoot van zwaveldioxide de laatste decennia sterk is afgenomen, waardoor de kwaliteit van de lucht is verbeterd. Maar er staan ook zeven mossen op de lijst die bij de (zeer) zeldzame soorten horen, waarvan twee van de Rode Lijst.

De meeste epifyten vinden we in het centrale km-hok 164-380; daar liggen twee locaties die voor epifyten interessant zijn. In het westelijk deel van het hok ligt een loofbosje met veel Zomereiken. De algemene epifyten vinden we daar vrijwel allemaal, maar ook bijzondere soorten treffen we daar aan. Iets verderop aan de rand van een akker is een struweel met vooral Wilgen en ook daar zijn de stammen mooi begroeid.

Heide

Bij de bespreking van de soorten die niet meer zijn waargenomen, is te lezen dat het aantal soorten van de (natte) heide is achteruitgegaan. Het valt des te meer op dat we op de heide drie soorten Draadmos (*Cephaloziella*) nieuw voor het gebied vinden. Het zijn heel kleine levermossen, die gemakkelijk over het hoofd worden gezien.

Plassen

De geplagde terreinen bij de plassen leveren de meeste verrassingen op. Door het hoge water moeten we een jaar wachten voordat we die locaties kunnen bekijken, maar het is de moeite waard. Het zijn vooral pioniers die we hier als nieuwe soort aantreffen, in totaal 13 soorten waarvan er 9 als zeldzaam te boek staan. Overigens is het niet vreemd dat we hier voornamelijk pioniers vinden. Zoals de benaming 'pionier' al aangeeft gaat het om soorten die tevoorschijn komen op kale bodem, dus op plaatsen waar door plaggen of anderszins een kale bodem is ontstaan. Hier is niet zo lang geleden een groot stuk terrein geplagd. De meeste mossen zullen waarschijnlijk weer verdwijnen wanneer kruiden en grassen hun plaats gaan opeisen.

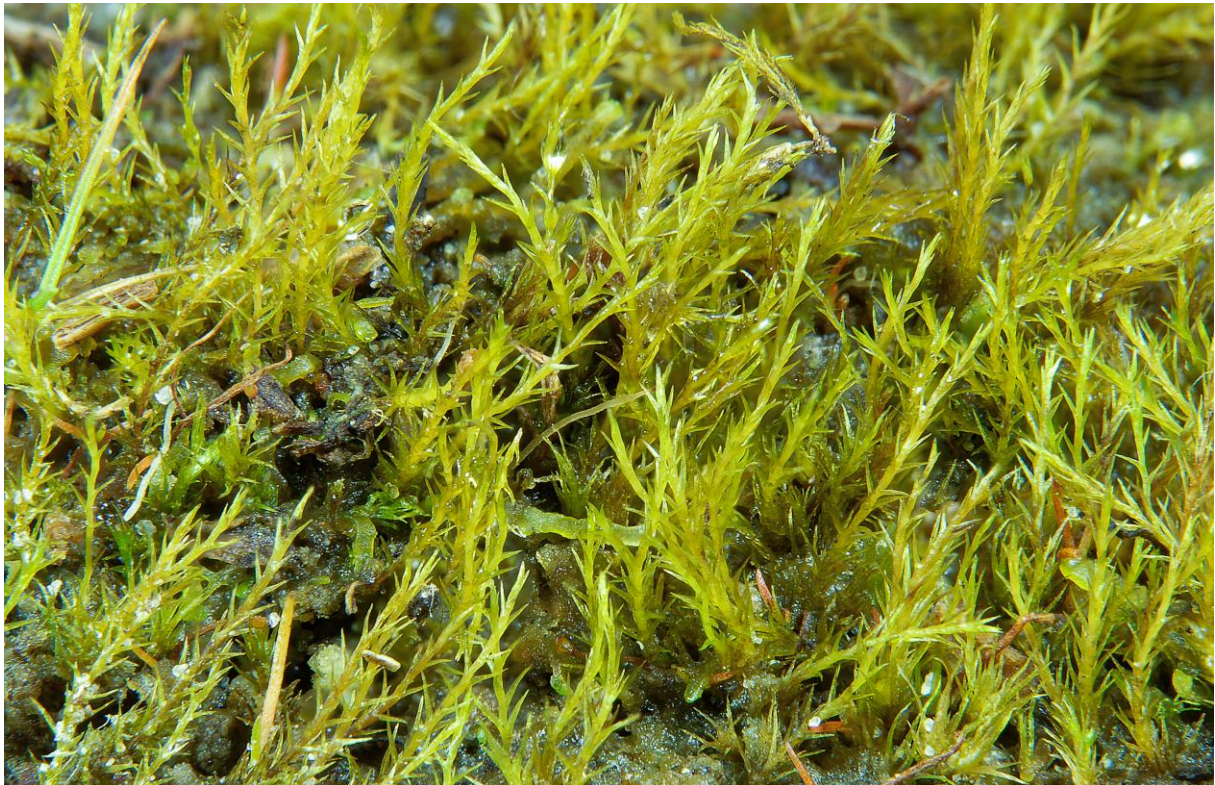

Foto 4: Oermos: een pionier die vooral tevoorschijn komt op natuurontwikkelingsterreinen (foto Dick Haaksma)

Ruderaal

De ruderale soorten van deze lijst groeien vooral rondom een woning waar we langs lopen. Het hoort niet echt bij het natuurgebied, maar we kunnen het niet laten om te kijken wat er op de betonnen stoep en muurtjes groeit.

Sloot

Of je aan slootkanten mossen vindt, hangt vaak af van het beheer. Als er onlangs is schoongemaakt en er wat kale plekken zijn, dan is de kans groot dat pioniers hun kans grijpen. Slootkanten die heel erg begroeid zijn met kruiden, bieden weinig kansen aan mossen.

4 ZELDZAME SOORTEN

Hieronder volgt een overzicht van de zeldzame soorten die tijdens het huidige onderzoek zijn waargenomen. De statusindeling is volgens Basisrapport Rode Lijst Mossen 2012 (Siebel. 2013) en de zeldzaamheidscode is volgens de Standaardlijst Nederlandse Mossen.

Rode Lijst

Status	verklaring
GE: gevoelig	Soorten, die stabiel of toegenomen zijn, maar tot dusver zeer zeldzaam zijn, en soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen, maar (nog) algemeen zijn
KW: kwetsbaar	Soorten, die matig zijn afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam zijn, en soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen en nu vrij zeldzaam zijn
BE: bedreigd	Soorten, die sterk zijn afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam zijn, en soorten die zeer sterk zijn afgenomen en nu zeldzaam zijn
EB: ernstig bedreigd	Soorten, die zeer sterk zijn afgenomen en nu zeer zeldzaam zijn

zeldzaamheid

Categorie	Waargenomen percentage in Nederland
Algemeen (a)	Meer dan 12,5% van de atlasblokken
Vrij zeldzaam (z)	Tussen 5 en 12,5% van de atlasblokken
Zeldzaam (zz)	Tussen 1 en 5% van de atlasblokken
Zeer zeldzaam (zzz)	In minder dan 1% van de atlasblokken

Wetenschappelijke naam	163,380	164,379	164,380	165,380	totaal 2024	voorkomen	Rode Lijst	Nederlandse naam
<i>Anthoceros agrestis</i>			f		1	zz		Gewoon hauwmos
<i>Archidium alternifolium</i>		f	f		2	z		Oermos
<i>Atrichum tenellum</i>		x			1	z		Klein rimpelmos
<i>Bryum microerythrocarpum</i>	x	x	x		3	z		Roestknolknikmos
<i>Bryum ruderales</i>		x			1	z		Purperknolknikmos
<i>Bryum tenuisetum</i>		x	x		2	z		Oranjeknolknikmos
<i>Bryum violaceum</i>		x			1	zz		Violetknolknikmos
<i>Cephalozia connivens</i>	x				1	z	KW	Glanzend maanmos
<i>Cephaloziella hampeana</i>		f			1	z		Grof draadmos
<i>Cephaloziella rubella</i>		f			1	zz	BE	Rood draadmos
<i>Cephaloziella stellulifera</i>		f			1	zzz	GE	Greppeldraadmos
<i>Cololejeunea minutissima</i>			f	f	2	zz		Dwergwratjesmos
<i>Dicranum polysetum</i>		x			1	z	KW	Gerimpeld gaffeltandmos
<i>Drepanocladus aduncus</i> var. <i>adunc.</i>	x				1	zz		Echt haakzompms
<i>Drepanocladus kneiffii</i>	x				1	z		Krom zompms
<i>Drepanocladus simplicissimus</i>	x	x	x	x	4	zz		Zacht zompms
<i>Fossombronia foveolata</i>		f	f		2	z		Grof goudkorrelmos
<i>Fossombronia incurva</i>			f		1	zz		Kropgoudkorrelmos
<i>Homalia trichomanoides</i>			x		1	z		Spatelmos
<i>Hygrohypnum luridum</i>		x			1	z		Gewoon spatwatermos
<i>Leptodictyum riparium</i> var. <i>abbr.</i>				f	2	zz		Klein beekmos
<i>Leptodictyum riparium</i> var. <i>rip.</i>	f		f	x	3	zz		Groot beekmos
<i>Leucodon sciuroides</i>			x		1	zz	KW	Eekhoortjesmos
<i>Lophozia capitata</i>		x	x		2	zz		Violet trapmos
<i>Marchantia polymorpha</i> var. <i>polym.</i>		x			2	zz		Paraplutjesmos
<i>Metzgeria fruticulosa</i>			x		1	z		Blauw boomvorkje
<i>Neckera crispa</i>			x		1	zzz	GE	Groot kringmos
<i>Nowellia curvifolia</i>	x				1	zz		Krulbladmos
<i>Philonotis fontana</i> var. <i>caespitosa</i>				x	2	zz		Klein staartjesmos
<i>Plagiothecium denticulatum</i> var. <i>dent.</i>		x	x	x	4	z		Glanzend platmos

Wetenschappelijke naam	163,380	164,379	164,380	165,380	totaal 2024	voorkomen	Rode Lijst	Nederlandse naam
<i>Platygyrium repens</i>			x	x	2	z		Kwastjesmos
<i>Pogonatum urnigerum</i>		x	x		2	z		Grote viltmuts
<i>Pohlia annotina</i>		x	x		2	z		Gewoon broedpeermos
<i>Pohlia bulbifera</i>		x	x		2	z		Bolletjespeermos
<i>Pohlia camptotrachela</i>		x	x		2	z		Korreltjespeermos
<i>Pohlia lescuriana</i>		x			1	zz		Roodknolpeermos
<i>Porella platyphylla</i>			x		1	zz		Gewoon pelsmos
<i>Pylaisia polyantha</i>	f				1	z		Boommos
<i>Racomitrium canescens var ericoides</i>		x			2	zzz		Geveerde bisschopsmuts
<i>Riccardia incurvata</i>		x	x		2	z		Hol moerasvorkje
<i>Riccia beyrichiana</i>		x			1	zz		Dik landvorkje
<i>Riccia bifurca</i>			f		1	zz		Gevoord landvorkje
<i>Riccia glauca</i>		x	f		2	z		Gewoon landvorkje
<i>Sphagnum papillosum</i>	x				1	z	KW	Wrattig veenmos
<i>Straminergon stramineum</i>	x				1	z	KW	Sliertmos
<i>Ulota crispa var. crispula</i>	f	f	f	f	4	z		Trompetkroesmos
<i>Warnstorfia exannulata</i>			x		1	zz	KW	Geveerd sikkelfmos
48	17	27	27	9	48	48	10	

Tabel 3: zeldzame soorten die zijn waargenomen tijdens het huidige onderzoek

foto 5: struweel waar onder meer Eekhoortjesmos is gevonden (foto Marleen Smulders)

5 BESCHRIJVINGEN SOORTEN VAN DE RODE LIJST

In dit hoofdstuk komen soorten aan bod die op de Rode Lijst Mossen staan.

Er zal verwezen worden naar het Atlasproject (van Melick, 2008). De andere genoemde projecten gaan over de Kampina (Haaksma 2008), het Wijboschbroek (Smulders, 2008), het Weerterbos (Smulders, 2009), de Geelders (Bekking & Smulders, 2011), de Maashorst (Bekking, 2012), De Meinweg (Smulders 2012), de Reuselse Moeren (Smulders, 2014), langs de Beerze (Smulders, 2018), het Groene Woud (Smulders, 2019), het Leudal (Smulders, 2019), de Oisterwijkse Vennen (Smulders, 2020). Het voorkomen in Nederland is volgens de verspreidingskaarten van de NDFF www.verspreidingsatlas.nl.

In hoofdstuk 6 volgt een complete soortenlijst van de inventarisatie van het huidige project en van de soorten die tijdens het Atlasproject zijn waargenomen. De bijgevoegde foto's zijn van Dick Haaksma.

Cephalozia connivens (Glanzend maanmos)

Rode Lijstcategorie: Kwetsbaar (KW), 'z', in 1 km-hok

Glanzend maanmos staat op de Rode Lijst sinds 2012. Het is een soort van 'Zuur veen'. Tot dat biotoop worden onder meer ook de vegetaties rondom vennen gerekend. De oppervlakte van dit biotoop is door ontginningen in het verleden sterk afgenomen en beperkt zich nu voornamelijk tot natuurgebieden. Door onder meer de stikstofdepositie neemt de kwaliteit van deze gebieden af, wat leidt tot een achteruitgang van karakteristieke soorten (Siebel, 2013).

In Zuidoost-Brabant was deze soort altijd al zeldzaam, tijdens het Atlasproject is het in 1,6% van de km-hokken waargenomen. Het lijkt erop, dat hier van achteruitgang niet echt sprake is. Vanaf 2005 is het bij de projecten in dit deel van de onze provincie in 20 verschillende km-hokken waargenomen. Dat was vrijwel steeds rond om vennen.

De huidige waarneming is gedaan bij het Kanunnikesven op het eilandje in het ven. Het groeit daar in een kleine populatie tegen een pol.

Cephaloziella rubella (Rood draadmos)

Rode Lijstcategorie: Bedreigd (BE), 'zz', in 1 km-hok

Rood draadmos is sinds 2012 opgenomen in de Rode Lijst. Volgens het Basisrapport Rode Lijst (Siebel e.a., 2013) behoort het tot het biotoop 'Heide en jonge heidebebossing', waarbij zowel droge als natte heide tot deze categorie worden gerekend. Vele van deze oude heidelandschappen zijn verdwenen en de resterende heidepercelen hebben aanzienlijk aan kwaliteit ingeboet door verzuring in de vorige eeuw en de huidige vermessing. Dit mos is echter niet exclusief gebonden aan heide; het

kan ook worden aangetroffen op wegterend hout en stronken.

Tijdens het Atlasproject is Rood draadmos in 10% van de kilometerhokken waargenomen. Ook na de afsluiting van dit project is het met enige regelmaat in Zuidoost-Brabant gevonden. Aangezien het een klein levermos betreft, kan het gemakkelijk over het hoofd worden gezien; daarom dient men op geschikte locaties zorgvuldig te zoeken.

De vindplaats in Gijzenrooi bevindt zich op de droge heide, iets ten noorden van de A67. Het groeit daar in kleine hoeveelheden op open plekken tussen de Struikhei. In de nabijheid is ook Gerimpeld gaffeltandmos (*Dicranum polysetum*), een andere soort van de Rode Lijst, aangetroffen.

***Cephaloziella stellulifera* (Greppeldraadmos)**

Rode Lijstcategorie: Gevoelig (GE), 'zzz', in 1 km-hok

Greppeldraadmos is een soort die vooral op vochtige, lemige bodem voorkomt. Het is altijd al een zeldzame soort geweest en het aantal waarnemingen lijkt iets toe te nemen, volgens de NDFF in 20 atlasblokken vóór 2000 en 41 na 2000. De meeste vondsten zijn gedaan in Midden- en Oost-Brabant. Tijdens het Atlasproject is het gevonden in 9 km-hokken (0,9%). Sindsdien is het door de Eindhovense werkgroep op 12 locaties waargenomen, waarvan vier keer in Limburg. De overeenkomst van de vindplaatsen is meestal dat er een open, vochtige situatie aanwezig is op een min of meer lemige bodem, vaak zijn het natuurherstelprojecten.

De waarneming in Gijzenrooi wijkt hiervan enigszins af. We vinden het tegen een greppelwand, tussen een pad en een weiland. De greppel is vooral begroeid met grassen en kruiden en er is schaduw van de bomen die langs het pad staan. Maar hier en daar zijn wat kale plekjes en daar groeit het Greppeldraadmos in een klein matje tussen Gewoon kantmos (*Lophocolea bidentata*) en Moerasbuidelmos (*Calypogeia fissa*).

***Dicranum polysetum* (Gerimpeld gaffeltandmos)**

Rode Lijstcategorie Kwetsbaar (KW), z, in 1 km-hok

Gerimpeld gaffeltandmos komt voor op licht beschaduwde plaatsen, zowel in loof- als naaldbossen en ook op heide; de standplaatsen zijn doorgaans voedselarm en beschaduwd. Het komt vooral voor in de pleistocene streken. Hoewel er nog redelijk veel recente stippen op de verspreidingskaart staan, gaat de soort de laatste jaren sterk achteruit. De Eindhovense werkgroep moet constateren dat de waargenomen populaties vaak klein van omvang zijn.

Tijdens het Atlasproject is Gerimpeld gaffeltandmos in 13,6% van de km-hokken waargenomen, waarbij populaties van meerdere vierkante meters niet ongevoelen waren.

De waarneming tijdens het huidige project is bij de overgang van de heide naar het bosgebied, dus

enigszins beschaduwde. Het groeit op tenminste twee plaatsen op ongeveer 100 meter van elkaar in mooie populaties van een vierkante meter of iets meer, dus dat stemt weer hoopvol.

***Leucodon sciurioides* (Eekhoorntjesmos)**

Rode Lijstcategorie Kwetsbaar (KW), zz, In 1 km-hok

Hoewel het Eekhoorntjesmos ook op steen wordt aangetroffen, vinden wij deze soort in Oost-Brabant uitsluitend op bomen. Net als veel andere epifyten neemt deze soort in onze regio toe. Tijdens het Atlasproject vonden we dit mos slechts in drie kilometerhokken (0,3%), en sindsdien is het bij de meeste projecten een of meerdere malen waargenomen. Maar het blijft telkens weer bijzonder om deze soort aan te treffen. Als men de

Verspreidingsatlas bekijkt, valt op dat de soort landelijk echter achteruitgaat. Vooral in het rivierengebied waren er in de vorige eeuw meer waarnemingen dan na 2000, terwijl het bij ons juist andersom is.

De waarneming bij het huidige project is gedaan in een klein struweel waar onder andere wilgen groeien. Daar bevindt het zich in een mooie populatie op de stam van een dikke wilg. De wilgen zijn mooi begroeid met epifyten; we hebben er onder andere ook *Cololejeunea minutissima* en *Metzgeria fruticulosa* aangetroffen.

***Neckera crispa* (Groot kringmos),**

Rode Lijstcategorie Gevoelig (GE), zzz, In 1 km-hok

Groot kringmos blijft een bijzonder zeldzame soort in ons land, hoewel het aantal waarnemingen toeneemt. Sinds 2000 is Groot kringmos waargenomen in 44 atlasblokken, in vergelijking met slechts 9 blokken vóór 2000. In andere landen komt dit mos voornamelijk voor op rotsen, maar in Nederland wordt het doorgaans op bomen aangetroffen. Er is ook een waarneming gedaan op een bunker en af en toe wordt het in Zuid-Limburg gevonden op kalkhellingen. Tijdens het Atlasproject werd Groot kringmos niet waargenomen.

De eerste waarneming door de Eindhovense werkgroep dateert van 2007, toen het werd gevonden in het Wijboschbroek op een schuinstaande stam van een schietwilg. De tweede waarneming volgde in 2014 op landgoed Baest, eveneens op een wilg. Sindsdien zijn er meerdere waarnemingen gedaan: in 2017 op twee locaties in Leudal op es, in 2018 in de Scheeken op een wilg, in 2020 langs de Beerze, waar het overvloedig groeit op diverse stammen van wilgen, en in 2022 in natuurgebied de Buikheide in Vessem, op een zomereik.

De vindplaats in Gijzenrooi betreft een gemengd loofbos met een aanzienlijke aanwezigheid van zomereiken, welke mooi begroeid zijn. Naast Groot kringmos treffen we hier ook Gewoon pelsmos (*Porella platyphylla*), Kwastjesmos (*Platygyrium repens*), Boommoss (*Pylaisia polyantha*) en Dwergwratjesmos (*Cololejeunea minutissima*) aan.

***Sphagnum papillosum* (Wrattig veenmos)**

Rode Lijstcategorie Kwetsbaar (KW), z, In 1 km-hok

De meeste veenmossen hebben een voorkeur voor natte gebieden en dat geldt ook voor Wrattig veenmos. Het is een soort die in hoogvenen voorkomt en daar kan het flinke bulten vormen. In onze omgeving komt het vooral voor in elzen- en berkenbroekbossen en soms in wilgenstruwelen. Maar ook langs vennen met beginnende hoogveenvorming wordt het aangetroffen (Van Melick, 2008). Tijdens het Atlasproject waren de meeste waarnemingen ten zuiden van Eindhoven, het is toen in 3,5% van de km-hokken aangetroffen. Sindsdien is het bij ongeveer de helft van de projecten een of meerdere keren genoteerd en vaak ging het om grote populaties.

De waarneming bij het huidige project is bij het Kanunnikesven gedaan. Er ligt een eilandje in het ven, en ten tijde van ons bezoek aan die locatie (augustus 2023) stond het water nog niet zo hoog en konden we met wat moeite in de buurt van het eilandje komen. Behalve Wrattig veenmos vonden we daar ook Rood Viltmos (*Aulacomnium palustre*) en twee levermossen Glanzend maanmos (*Cephalozia connivens*) en Moerasbuidelmos (*Calypogeia fissa*).

***Straminergon stramineum* (Sliertmos)**

Rode Lijstcategorie Kwetsbaar (KW), z, In 1 km-hok

Net als Glanzend maanmos en Wrattig veenmos behoort Sliertmos tot de groep van 'zuur veen'. Sinds 2012 staat deze soort op de Rode Lijst. In Nederland komt het voornamelijk voor in de pleistocene streken en het laagveengebied. Tijdens het Atlasproject was het in de omgeving van Eindhoven niet zeldzaam (8,6% van de kilometerhokken), met name ten zuiden van Eindhoven. Echter, er is sprake van een duidelijke achteruitgang. Hoewel we dit mos in ongeveer de helft van de projecten sinds 2005 een of meerdere malen hebben genoteerd, betrof het vaak kleine

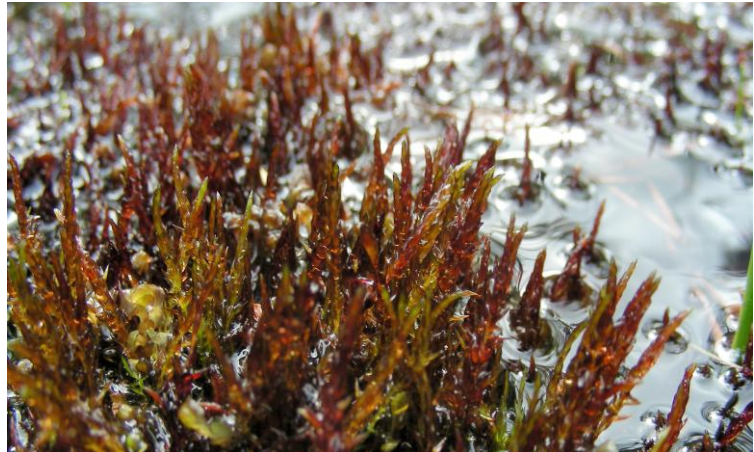

hoeveelheden. Op enkele bekende vindplaatsen werd het soms niet meer waargenomen. In Gijzenrooi groeit het op meerdere plaatsen aan de oever van het Kanunnikesven, tussen veenmossen en ook tussen Grote wederik (*Lysimachia vulgaris*).

***Warnstorfia exannulata* (Geveerd sikkemos)**

Rode Lijstcategorie: Kwetsbaar (KW), 'zz', in 1 km-hok

Geveerd sikkemos komt voor in natte weilanden, die niet te voedselrijk zijn. Oevers van heidevennen, veentjes en schraallanden. Net als veel andere soorten die het van voedselarme plaatsen moeten hebben, gaat Geveerd sikkemos achteruit. Tijdens het Atlasproject is het in 11 km-hokken (1,1%) gevonden, meestal ten zuiden van Eindhoven. Daar

bevinden zich veel heidevennen, maar dat verklaart niet alles, want die zijn er ook wel ten noorden van die stad. Tijdens het onderzoek op de Kampina in 2006 vinden we het op vier verschillende locaties langs verschillende venen. Ook in de daaropvolgende projecten zijn er waarnemingen van de Maashorst, Venrode, de Meinweg en Oisterwijk, maar dat is steeds van een enkele locatie. In Gijzenrooi is het één keer eerder aangetroffen in 1925. Dat was in het km-hok waarin het Kanunnikesven valt, volgens de opgave van een heidegebied. Dat is een andere locatie dan die van de huidige vondst, die is van het plagterrein dat op het moment van de waarneming grotendeels onder water staat. Maar aan de rand is het droog en daar groeit Geveerd sikkemos met onder meer Oermos (*Archidium alternifolium*), Rood viltmos (*Aulacomnium palustre*), Grote viltmuts (*Pogonatum urnigerum*) en Grof goudkorrelmos (*Fossombronina foveolata*).

6 SOORTENLIJST TOTAAL

Hieronder volgt een soortenlijst met daarachter het aantal km-hokken waarin de soort is waargenomen.

Voor de betekenis van de codes voor de Rode Lijst en zeldzaamheid; zie de tabel aan het begin van hoofdstuk 4.

Toelichting op de lijst:

soorten waargenomen in beide periodes
soorten alleen waargenomen < 2006
soorten alleen waargenomen 2023-2024

totaal <2006	totaal aantal waarnemingen tijdens de atlasperiode
totaal 2023-2024	totaal aantal waarnemingen bij het huidige onderzoek

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	163,380	163,380	164,379	164,379	164,380	164,380	165,380	165,380	totaal oud	totaal 2024	voorkomen	RL oud	RL 2024
<i>Amblystegium serpens</i>	Gewoon pluisdraadmos	x	f	x	x	x	x	x	x	4	4	a		
<i>Amblystegium varium</i>	Oeverpluisdraadmos	x	x	x	x		x			2	3	a		
<i>Aneura pinguis</i>	Echt vetmos				f	x	f			1	2	a		
<i>Anthoceros agrestis</i>	Gewoon hauwmos			x			f			1	1	zz		
<i>Archidium alternifolium</i>	Oermos				f		f				2	z		
<i>Atrichum tenellum</i>	Klein rimpelmos	x		x	x	x				3	1	z		
<i>Atrichum undulatum</i>	Groot rimpelmos	x	f	x	f	x	x		f	3	4	a		
<i>Aulacomnium androgynum</i>	Gewoon knopjesmos	x	x	x	x	x	x	x	x	4	4	a		
<i>Aulacomnium palustre</i>	Roodviltmos	x	x	x			x			2	2	a		
<i>Barbula convoluta</i>	Gewoon smaragdsteeltje	x		x		x		x		4				
<i>Barbula convoluta var. convoluta</i>	Klein smaragdsteeltje				x		x				2	a		
<i>Barbula convoluta var. sardoa</i>	Groot smaragdsteeltje						x				1	a		
<i>Barbula unguiculata</i>	Kleismaragdsteeltje	x		x	x	x	x	x		4	2	a		
<i>Blasia pusilla</i>	Flesjesmos			x						1		z	KW	
<i>Brachythecium albicans</i>	Bleek dikkopmos	x	x	x	x	x	x	x	x	4	4	a		
<i>Brachythecium mildeanum</i>	Moerasdikkopmos			x						1		a		
<i>Brachythecium reflexum</i>	Gekromd dikkopmos							x		1		zz		
<i>Brachythecium rutabulum</i>	Gewoon dikkopmos	x	f	x	x	x	f	x	f	4	4	a		
<i>Brachythecium salebrosum</i>	Glad dikkopmos					x		x		2		a		
<i>Brachythecium velutinum</i>	Fluweelmos	x				x	x	x		3	1	a		
<i>Bryoerythrophyllum recurvirostre</i>	Oranjesteeltje							x		1		a		
<i>Bryum argenteum</i>	Zilvermos	x		x	x	x	f	x	x	4	3	a		
<i>Bryum barnesii</i>	Geelkorrelknikmos	x			x	x	x		x	2	3	a		
<i>Bryum caespiticium</i>	Zodeknikmos							x		1		z		
<i>Bryum capillare</i>	Gedraaid knikmos	x	x	x	x	x	x	x	x	4	4	a		
<i>Bryum dichotomum</i>	Grofkorrelknikmos	x	x	x	x	x	f	x	x	4	4	a		
<i>Bryum gemmiferum</i>	Fijnkorrelknikmos	x								1		a		
<i>Bryum microerythrocarpum</i>	Roestknolknikmos		x		x		x				3	z		
<i>Bryum rubens (excl. touwii)</i>	Braamknikmos		x				x				2	a		
<i>Bryum rubens/bornholm./microerythrum</i>	Roodknolknikmos	x		x		x				3		a		
<i>Bryum ruderale</i>	Purperknolknikmos				x						1	z		
<i>Bryum tenuisetum</i>	Oranjeknolknikmos			x	x	x	x			2	2	z		
<i>Bryum touwii</i>	Slank braamknikmos				x				x		2			
<i>Bryum violaceum</i>	Violetknolknikmos				x						1	zz		
<i>Calliergon cordifolium</i>	Hartbladig puntmos	x	x			x		x	x	3	2	a		
<i>Calliergonella cuspidata</i>	Gewoon puntmos		x	x	x	x	x	x		3	3	a		
<i>Calypogeia fissa</i>	Moerasbuidelmos	x	x	x	x	x	x		x	3	4	a		
<i>Calypogeia muelleriana</i>	Gaaf buidelmos	x		x		x	x			3	1	a		
<i>Campylopus flexuosus</i>	Boskronkelsteeltje	x	x		x					1	2	a		
<i>Campylopus introflexus</i>	Grijs kronkelsteeltje	x	x	x	f		f	x		3	3	a		
<i>Campylopus pyriformis</i>	Breekblaadje	x	x	x	x	x	x			3	3	a		
<i>Cephalozia bicuspidata</i>	Gewoon maanmos				f	x	f			1	2	a		
<i>Cephalozia connivens</i>	Glanzend maanmos	x	x							1	1	z	KW	KW
<i>Cephaloziella divaricata</i>	Gewoon draadmos				x		x				2	a		
<i>Cephaloziella hampeana</i>	Grof draadmos				f						1	z		
<i>Cephaloziella rubella</i>	Rood draadmos				f						1	zz		BE
<i>Cephaloziella stellulifera</i>	Greppeldraadmos				f						1	zzz		GE
<i>Ceratodon purpureus</i>	Gewoon purpersteeltje	x	x	x	f	x	x	x	x	4	4	a		

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	163,380	163,380	164,379	164,379	164,380	164,380	165,380	165,380	totaal oud	totaal 2024	voorkomen	RL oud	RL 2024
<i>Chiloscyphus polyanthos</i>	Lippenmos					x		x		2		z		
<i>Chiloscyphus polyanthos var. palles</i>	Boslippenmos					x				1		zz		
<i>Climacium dendroides</i>	Boompjesmos							x		1		a		
<i>Cololejeunea minutissima</i>	Dwergwratjesmos						f		f		2	zz		
<i>Cryphaea heteromalla</i>	Vliermos		f		f		f		f		4	a		
<i>Dicranella cerviculata</i>	Kroppluisjesmos	x								1		z	KW	
<i>Dicranella heteromalla</i>	Gewoon pluisjesmos	x	x	x	f	x	f	x	f	4	4	a		
<i>Dicranella rufescens</i>	Leemgreppelmos	x								1		zz		
<i>Dicranella staphylina</i>	Knolletjesgreppelmos	x		x	x	x	x		x	3	3	a		
<i>Dicranoweisia cirrata</i>	Gewoon sikkelsterretje	x	f	x	f	x	f	x	f	4	4	a		
<i>Dicranum montanum</i>	Bossig gaffeltandmos	x	x	x	x	x	x			3	3	a		
<i>Dicranum polysetum</i>	Gerimpeld gaffeltandmos	x			x	x				2	1	z	KW	KW
<i>Dicranum scoparium</i>	Gewoon gaffeltandmos	x	x	x	x	x	x			3	3	a		
<i>Didymodon luridus</i>	Breed dubbeltandmos				x		x				2	a		
<i>Didymodon rigidulus</i>	Broeddubbeltandmos	x	x	x	x		x	x		3	3	a		
<i>Didymodon tophaceus</i>	Stomp dubbeltandmos					x				1		a		
<i>Didymodon vinealis var. flaccidus</i>	Gekroesd dubbeltandmos				x						1	a		
<i>Diplophyllum obtusifolium</i>	Stomp zaagmos					x				1		zz	BE	
<i>Ditrichum cylindricum</i>	Hakig smaltandmos	x	x	x	x	x	x		x	3	4	a		
<i>Drepanocladus aduncus</i>	Moerassikkelmos	x		x		x				3		a		
<i>Drepanocladus aduncus var. adunc.</i>	Echt haakzompms		x								1	zz		
<i>Drepanocladus kneiffii</i>	Krom zompms		x								1	z		
<i>Drepanocladus simplicissimus</i>	Zacht zompms		x		x		x		x		4	zz		
<i>Eurhynchium striatum</i>	Geplooid snavelmos		x	x	x	x	x		x	2	4	a		
<i>Fissidens bryoides</i>	Gezoomd vedermos				f						1	a		
<i>Fossombronia foveolata</i>	Grof goudkorrelmos			x	f		f			1	2	z		
<i>Fossombronia incurva</i>	Kropgoudkorrelmos						f				1	zz		
<i>Frullania dilatata</i>	Helmroestmos		x		x	x	x		f	1	4	a		
<i>Funaria hygrometrica</i>	Gewoon krulmos	x		x	x	x	x	x		4	2	a		
<i>Grimmia pulvinata</i>	Gewoon muisjesmos	x		x	f	x	f	x	f	4	3	a		
<i>Gymnocolea inflata</i>	Broedkelkje	x				x				2		z	KW	
<i>Herzogiella seligeri</i>	Geklauwd pronkmos		f								1	a		
<i>Homalia trichomanoides</i>	Spatelmos						x				1	z		
<i>Homalothecium sericeum</i>	Gewoon zijdemo		x				x	x		1	2	a		
<i>Hygrohypnum luridum</i>	Gewoon spatwatermos			x	x					1	1	z		
<i>Hypnum andoi</i>	Bosklauwtjesmos		x	x	x	x	x		f	2	4	a		
<i>Hypnum cupressiforme</i>	Gesnaveld klauwtjesmos	x	f	x	f		f	x	f	3	4	a		
<i>Hypnum jutlandicum</i>	Heideklauwtjesmos	x	x	x	x	x	x	x		4	3	a		
<i>Isothecium myosuroides</i>	Knikkend palmpjesmos		x					x		1	1	a		
<i>Jungermannia gracillima</i>	Lichtrandmos						x				1	a		
<i>Kindbergia praelonga</i>	Fijn laddermos	x	x	x	x	x	.	x	x	4	4	a		
<i>Lepidozia reptans</i>	Neptunusmos			x						1		z		
<i>Leptobryum pyriforme</i>	Slankmos	x	x	x	x	x	x		x	3	4	a		
<i>Leptodictyum riparium</i>	Beekmos	x				x		x		3		a		
<i>Leptodictyum riparium var. abbrev.</i>	Klein beekmos								f		1	zz		
<i>Leptodictyum riparium var. ripar.</i>	Groot beekmos		f				f		x		3	zz		

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	163,380	163,380	164,379	164,379	164,380	164,380	165,380	165,380	totaal oud	totaal 2024	voorkomen	RL oud	RL 2024
<i>Leskea polycarpa</i>	Uiterwaardmos						f				1	a		
<i>Leucobryum glaucum</i>	Kussentjesmos	x	x	x						2	1	a		
<i>Leucodon sciuroides</i>	Eekhoortjesmos						x				1	zz		KW
<i>Lophocolea bidentata</i>	Gewoon kantmos	x	x	x	f	x	f		x	3	4	a		
<i>Lophocolea heterophylla</i>	Gedrongen kantmos	x	x	x	f	x	f	x	f	4	4	a		
<i>Lophocolea semiteres</i>	Gaaf kantmos	x	x		x		x			1	3	a		
<i>Lophozia bicrenata</i>	Cederhoutmos					x				1		zz	BE	
<i>Lophozia capitata</i>	Violet trapmos				x		x				2	zz		
<i>Marchantia polymorpha</i>	Parapluitjesmos	x		x		x		x		4		a		
<i>Marchantia polymorpha var. ruder.</i>	Straatparapluitjesmos				x		x		x		3	a		
<i>Marchantia polymorpha var. pol.</i>	Beemdparapluitjesmos				x						1	zz		
<i>Metzgeria fruticulosa</i>	Blauw boomvorkje						x				1	z		
<i>Metzgeria furcata</i>	Bleek boomvorkje		x		x		x		x		4	a		
<i>Mnium hornum</i>	Gewoon sterrenmos	x	x	x	x	x	x	x	x	4	4	a		
<i>Neckera crispa</i>	Groot kringmos						x				1	zzz		GE
<i>Nowellia curvifolia</i>	Krulbladmos		x								1	zz		
<i>Orthodontium lineare</i>	Geelsteeltje	x	f	x		x	f			3	2	a		
<i>Orthotrichum affine</i>	Gewone haarmuts	x	f	x	f	x	f	x	f	4	4	a		
<i>Orthotrichum anomalum</i>	Gesteelde haarmuts	x						x		2		a		
<i>Orthotrichum diaphanum</i>	Grijze haarmuts	x	f		f	x	f	x	f	3	4	a		
<i>Orthotrichum lyellii</i>	Broedhaarmuts		x	x	x	x	x	x	x	3	4	a		
<i>Orthotrichum pulchellum</i>	Gekroesde haarmuts		f				f		f		3	a		
<i>Orthotrichum stramineum</i>	Bonte haarmuts						f				1	a		
<i>Orthotrichum striatum</i>	Gladde haarmuts				x		f	x	f	1	3	a		
<i>Orthotrichum tenellum</i>	Slanke haarmuts								f		1	a		
<i>Oxyrrhynchium hians</i>	Kleisnavelmos						x		x		2	a		
<i>Pellia epiphylla</i>	Gewoon plakkaatmos			x						1		a		
<i>Philonotis fontana var. caespitosa</i>	Klein staartjesmos								x		1	zz		
<i>Physcomitrium pyriforme</i>	Gewoon knikkertjesmos	x	x						x	1	2	a		
<i>Plagiothecium denticulatum var. d.</i>	Glanzend platmos			x	x	x	x	x	x	3	3	z		
<i>Plagiothecium denticulatum var. ur.</i>	Glanzend platmos					x				1		zz		
<i>Plagiothecium laetum</i>	Krom platmos	x		x		x	f			3	1	a		
<i>Plagiothecium nemorale</i>	Groot platmos					x				1		a		
<i>Platygyrium repens</i>	Kwastjesmos	x					x		x	1	2	z		
<i>Pleurozium schreberi</i>	Bronsmos	x	x	x	x		x			2	3	a		
<i>Pogonatum aloides</i>	Gewone viltmuts						x				1	z		
<i>Pogonatum urnigerum</i>	Grote viltmuts				x		x				2	z		
<i>Pohlia annotina</i>	Gewoon broedpeerms			x	x	x	x			2	2	z		
<i>Pohlia bulbifera</i>	Bolletjespeerms	x		x	x		x			2	2	z		
<i>Pohlia camptotrachela</i>	Korreltjespeerms			x	x		x			1	2	z		
<i>Pohlia lescuriana</i>	Roodknolpeerms			x	x					1	1	zz		
<i>Pohlia melanodon</i>	Kleipeermos				x		x				2	a		
<i>Pohlia nutans</i>	Gewoon peerms	x	x	x	x	x	f	x	x	4	4	a		
<i>Polytrichum commune</i>	Gewoon haarmos	x		x		x				3		a		
<i>Polytrichum commune var. perig.</i>	Heidehaarmos		x		x		x		x		4	a		
<i>Polytrichum formosum</i>	Fraai haarmos	x	x	x	x		x		x	2	4	a		
<i>Polytrichum juniperinum var. jun.</i>	Echt zandhaarmos	x	x	x	x	x	x			3	3	a		
<i>Polytrichum longisetum</i>	Gerand haarmos				x	x	x		x	1	3	a		

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	163,380	163,380	164,379	164,379	164,380	164,380	165,380	165,380	totaal oud	totaal 2024	voorkomen	RL oud	RL 2024
<i>Polytrichum piliferum</i>	Ruig haarmos	x		x	x	x	x	x		4	2	a		
<i>Porella platyphylla</i>	Gewoon pelsmos						x				1	zz		
<i>Pseudephemerum nitidum</i>	Vals kortsteeltje		f						f		2	a		
<i>Pseudocrossidium hornschruchianum</i>	Spits smaragdsteeltje			x	x	x	x			2	2	a		
<i>Pseudoscleropodium purum</i>	Groot laddermos	x	x	x	x	x	x	x	x	4	4	a		
<i>Pseudotaxiphyllum elegans</i>	Gewoon pronkmos	x		x			x			2	1	a		
<i>Ptilium crista-castrensis</i>	Struisveermos			x						1		zz		
<i>Pylaisia polyantha</i>	Boommoss		f								1	z		
<i>Racomitrium canescens var. ericoi.</i>	Geveerde bisschopsmuts				x						1	zzz		
<i>Racomitrium canescens var. canes.</i>	Zandbisschopsmuts							x		1		zz		
<i>Radula complanata</i>	Gewoon schijfjesmos		x		f		f		f		4	a		
<i>Rhynchostegium confertum</i>	Boomsnavelmos	x	f	x	f	x	f	x	f	4	4	a		
<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	Riempjesmos						x				1	a		
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	Gewoon haakmos	x	x	x	x	x	x	x	x	4	4	a		
<i>Riccardia chamedryfolia</i>	Gewoon moerasvorkje						x				1	a		
<i>Riccardia incurvata</i>	Hol moerasvorkje				x		x				2	z		
<i>Riccia beyrichiana</i>	Dik landvorkje				x						1	zz		
<i>Riccia bifurca</i>	Gevoord landvorkje						f				1	zz		
<i>Riccia fluitans</i>	Gewoon watervorkje		x			x	x		x	1	3	a		
<i>Riccia glauca</i>	Gewoon landvorkje			x	x		f			1	2	z		
<i>Riccia sorocarpa</i>	Klein landvorkje			x			f			1	1	a		
<i>Sanionia uncinata</i>	Geplooid sikkeldmos					x		x		2		zz		
<i>Schistidium crassipilum</i>	Muurachterlichtmos	x	f	x	f	x	x	x		4	3	a		
<i>Sphagnum compactum</i>	Kussentjesveenmos	x								1		a	KW	
<i>Sphagnum cuspidatum</i>	Waterveenmos	x	x	x	x					2	2	a		
<i>Sphagnum denticulatum</i>	Geoord veenmos	x	x	x	x		x			2	3	a		
<i>Sphagnum fallax</i>	Fraai veenmos	x	x							1	1	a		
<i>Sphagnum fimbriatum</i>	Gewimperd veenmos	x	x			x				2	1	a		
<i>Sphagnum palustre</i>	Gewoon veenmos	x	x							1	1	a		
<i>Sphagnum papillosum</i>	Wrattig veenmos	x	x							1	1	z	KW	KW
<i>Sphagnum squarrosum</i>	Haakveenmos					x				1		a		
<i>Straminergon stramineum</i>	Sliertmos	x	x	x						2	1	z	KW	KW
<i>Syntrichia laevispila</i>	Boomsterretje				x						1	a		
<i>Syntrichia montana</i>	Vioolsterretje				x						1	a		
<i>Syntrichia papillosa</i>	Knikkersterretje				x		x		x		3	a		
<i>Syntrichia ruralis var. calcicola</i>	Klein duinsterretje				x			x		1	1	a		
<i>Syntrichia ruralis var. arenicola</i>	Groot duinsterretje			x						1		a		
<i>Tetraphis pellucida</i>	Viertandmos	x	x	x		x	x			3	2	a		
<i>Thuidium tamariscinum</i>	Gewoon thujamos		x	x	x		x			1	3	a		
<i>Tortula muralis</i>	Gewoon muursterretje	x	f	x	f	x	f	x	f	4	4	a		
<i>Tortula truncata</i>	Gewoon kleimos						f		f		2	a		
<i>Ulota bruchii</i>	Knotskroesmos	x	f	x	f	x	f	x	f	4	4	a		
<i>Ulota crispa</i>	Trompetkroesmos			x		x		x		3		a		
<i>Ulota crispa var. crispula</i>	Lentekroesmos		f		f		f		f		4	z		
<i>Ulota phyllantha</i>	Broedkroesmos		x								1	a		
<i>Warnstorfia exannulata</i>	Geveerd sikkeldmos						x				1	zz		KW
<i>Warnstorfia fluitans</i>	Vensikkeldmos	x	x		x		x			1	3	a		
<i>Zygodon conoideus</i>	Staafjesiepenmos		x				x		x		3	a		
190		81	81	82	102	78	116	52	61	128	156		10	9

7 LITERATUUR

- Bekking, M. en M. Smulders, 2011. *De mossen van De Geelders*. Inventarisatieproject Mossenwerkgroep Eindhoven.
- Bekking, M., 2012. *De mossen van de Maashorst*. Inventarisatieproject van de Mossenwerkgroep KNNV, afdeling Eindhoven.
- Bouman, A.C., 2002. *De Nederlandse veenmossen. Flora en verspreidingsatlas van de Nederlandse Sphagnopsida*. Bryologische en Lichenologische Werkgroep van de KNNV & A.C. Bouman.
- Gradstein, S.R. & H.M.H. van Melick, 1996. *De Nederlandse levermossen en hauwmossen*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Haaksma, D., 2008. *De mosflora van de Kampina*, Inventarisatieproject Mossenwerkgroep Eindhoven.
- NDFF, 2024 www.verspreidingsatlas.nl
- Melick, H.M.H. van, 2004. *De epifyten (mossen) van een Brabants populierenbos en de uitbreiding van enkele*
- Melick, H.M.H. van, 2008. *Atlas van de Mosflora van Eindhoven*. Floristische inventarisatie van Blad-, Lever- en Hauwmossen in Zuidoost-Brabant. KNNV, afdeling Eindhoven.
- Siebel, H.N., H.J. During & H.M.H. van Melick, 2005. *Veranderingen in de Standaardlijst van de Nederlandse Blad-, Lever- en Hauwmossen*. Buxbaumiella 73: 26-64.
- Siebel, H.N. & H.J. During, 2006. *Beknopte Mosflora van Nederland en België*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Siebel, H.N., R.J. Bijlsma & L.B. Sparrius, D. Bal, 2013. *Basisrapport voor de Rode Lijst Mossen*, Buxbaumiella 96: 1-75.
- Smulders, M., 2008. *De mossen van het Wijboschbroek*. Inventarisatieproject Mossenwerkgroep Eindhoven.
- Smulders, M., 2009. *De mossen van het Weerterbos*. Inventarisatieproject Mossenwerkgroep Eindhoven.
- Smulders, M., 2012. *De mossen van de Meinweg*. Inventarisatieproject Mossenwerkgroep van de KNNV afdeling Eindhoven.
- Smulders, M, 2014. *De mossen van de Reuselse Moeren*. Inventarisatieproject Mossenwerkgroep van de KNNV afdeling Eindhoven.
- Smulders, M., 2015 *Mossen langs de Beerze, vanaf landgoed Baest tot Logtse Baan*, Inventarisatieproject Mossenwerkgroep van de KNNV afdeling Eindhoven.
- Smulders, M., 2019. *De mossen van het Groene Woud*, Inventarisatieproject Mossenwerkgroep van de KNNV Eindhoven.
- Smulders, M., 2019, *De mossen van het Leudal*, Inventarisatieproject Mossenwerkgroep van de KNNV afdeling Eindhoven in samenwerking met leden van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg.
- Smulders, M., 2020. *De mossen rond de Oisterwijkse vennen*. Inventarisatieproject Mossenwerkgroep van de KNNV afdeling Eindhoven.
- Touw, A. & W.V. Rubers, 1989. *De Nederlandse Bladmossen*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.